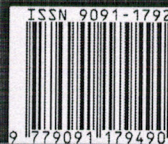

INTERNATIONAL SCIENTIFIC
PERIODICAL JOURNAL

THE EUROPEAN ASSOCIATION OF PEDAGOGUES AND PSYCHOLOGISTS "SCIENCE"

"THE UNITY OF SCIENCE"

VIENNA, AUSTRIA

ACTUAL RESEARCH

Kuzina N.V.
GROUP AND INDIVIDUAL
PSYCHOTHERAPY IN RESTORING
COGNITIVE FUNCTIONS AND SOCIAL
REHABILITATION OF PATIENTS
WITH MENTAL DISORDERS.....135

NEGATIVE TRENDS IN THE RETAIL
SEGMENT OF THE PHARMACEUTICAL
INDUSTRY OF RUSSIAN FEDERATION.....140

Kurasheva N.A.
A CLINICAL CASE OF
PSYCHOANALYTICALLY ORIENTED
COUNSELING THE CHILD WITH THE USE
OF PROJECTIVE DRAWING.....146

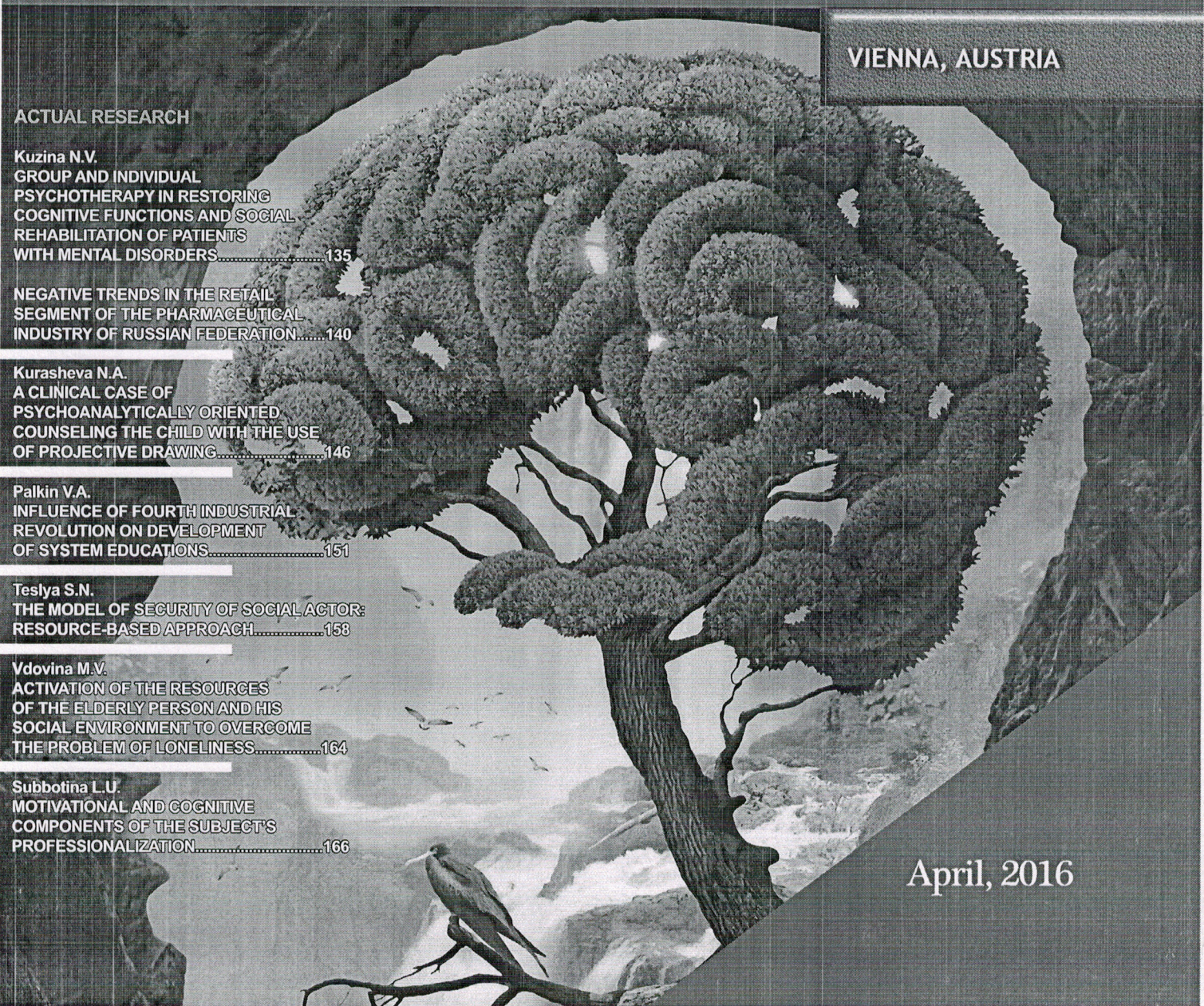
Palkin V.A.
INFLUENCE OF FOURTH INDUSTRIAL
REVOLUTION ON DEVELOPMENT
OF SYSTEM EDUCATIONS.....151

Teslya S.N.
THE MODEL OF SECURITY OF SOCIAL ACTOR:
RESOURCE-BASED APPROACH.....153

Vdovina M.V.
ACTIVATION OF THE RESOURCES
OF THE ELDERLY PERSON AND HIS
SOCIAL ENVIRONMENT TO OVERCOME
THE PROBLEM OF LONELINESS.....164

Subbotina L.U.
MOTIVATIONAL AND COGNITIVE
COMPONENTS OF THE SUBJECT'S
PROFESSIONALIZATION.....166

April, 2016

EUROPEAN ASSOCIATION OF
PEDAGOGUES AND PSYCHOLOGISTS

“SCIENCE”

International scientific periodical journal

"THE UNITY OF SCIENCE"

Vienna, Austria, 2016

Single photocopies of single chapters may be made for personal use as allowed by national copyright laws. Permission of the Publisher and payment of a fee is required for all other photocopying, including multiple or systematic copying, copying for advertising or promotional purposes, resale, and all forms of document delivery. Special conditions are available for educational institutions that wish to make photocopies for non-profit educational classroom use. Permission of the Publisher is required for all other derivative works, including compilations and translations. Electronic Storage or Usage Permission of the Publisher is required to store or use electronically any material contained in this work, including any chapter or part of a chapter. Except as outlined above, no part of this work may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written permission of the Publisher.

International scientific professional periodical journal "THE UNITY OF SCIENCE" / publishing office
Beranových str., 130, Czech Republic – Prague, 2016

"The Unity of science" is the international scientific professional periodical journal which includes the scientific articles of students, graduate students, postdoctoral students, doctoral candidates, research scientists of higher education institutions of Europe, Russia, the countries of FSU and beyond, reflecting the processes and the changes occurring in the structure of present knowledge. It is destined for teachers, graduate students, students and people who are interested in contemporary science.

The editorial board

Alexander Pacsr
Astakhov Vladimir
Batsyleva Olga
Buriak Alexander
Emma Kahl
George Berins
Georgieva Sonia
Hans Jensen
Helen Zag
Homyuk Irina
Hrechanovska Olena
Ilyina Ekaterina
Ivanova Svetlana
Ivanova Zoya
Jakob Haberzettl
Kaydalova Lydia
Kovtun Elena
Logvina Svetlana
Lokhvitskaya Lyubov

Lucius Calle
Lukas Adlerflycht
Lyakisheva Anna
Marek Szymański
Mariusz Bashinsky
Matra Lentz
Matthias Haenlein
Mukanova Sulesh
Nicholas Shadrin
Patrick Schuppe
Petkova Ekaterina
Petruk Vera
Prokofieva Olesya
Rymarenko Nataliya
Sergienko Konstantin
Sophia Lai
Stanisław Krauchensky
Stetsenko Iryna
Vaskes Abanto Hesus Estuardo

Designed by Mr. D. Heisenberg

Publishing office Beranových str., 130 of.37, Prague, Czech Republic, 2016
www. eapps.info

© 2016 The European Association of pedagogues and psychologists Science”, Vienna, Austria
© 2016 Article writers
© 2016 All rights reserved

MALE ARCHETYPES OR VICIOUS CULTS RETROSPECTION OF WAR IN FRANCOIS RABELAIS'S THE WORK «GARGANTYUA AND PANTAGRYUEL» 49

Mironchik Y.
Senior lecturer Department of teaching methods
of integrated school courses BSPU

THE CONTENTS OF A FUTURE SCHOOL TEACHER 'S MANAGING COMPETENCE 52

Nikitovskaya G.V.
Post-graduate student of the faculty of social pedagogics and psychology
Moscow State Pedagogical University Moscow, Russia
The lecturer of the faculty of pedagogics and modern educational technologies
Of Shevchenko Transnistrian State University

PEDAGOGICAL MODELING AS A BASIS FOR DESIGNING OF BLENDED LEARNING 54

Oliinyk N.Yu.
Chair of Higher Mathematics and I
nformatics Kharkov Institute
of Trade and Economics KNTEU

Berezenska S.M.
Chair of Technology and Restaurant
Business Kharkov Institute of Trade and
Economics KNTEU

TRAINING OF THE MEDICAL STUDENTS FOR THE ACADEMIC DISCIPLINE «SIDE EFFECTS
OF DRUGS» UNDER THE CONDITIONS OF MODERN EDUCATIONAL PROCESS 58

Pasevych S.P.
Candidate of Medical Sciences, assistant of the Pharmacology department
of Higher State Educational Institution of Ukraine «Bukovinian state medical university»

COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A GUARANTEE OF EFFECTIVE TRAINING AND
FUTURE CAREER AS A DOCTOR 61

Tkach A.
Associate Professor Department of Social
Sciences and Ukrainian Studies Higher
Stae Educational Institution of Ukraine
«Bukovinian State Medical University»

Yurnyuk S.
Deputy Head of the Educational Department
Assistant Professor Department of Forensic
Medicine Higher Stae Educational Institution of
Ukraine «Bukovinian State Medical University»

APPLICATION CASE-METHOD IN CLASS WITH «MEDICAL LAW» 63

Yurnyuk S.
Assistant Professor of Department
of Forensic Medicine and Medical Law
Higher State Educational Establishment
of Ukraine «Bukovinian State Medical
University»

Senyuk B.
Associate Professor of Department of
Internal Medicine Higher State Educational
Establishment of Ukraine «Bukovinian State
Medical University»

Boreyko L.
Associate Professor of Department of Patients Care and HNE Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»

Revenko J.
Assistant Professor of Department of Social Medicine and OHP Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»

Tkach A.
Associate Professor Department of Social Sciences and Ukrainian Studies Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University»

EVALUATION OF EDUCATIONAL PROGRAMS IN CONDITIONS MODULAR IMPLEMENTATION OF THE COMPETENCY-BASED MODEL OF TRAINING SPECIALISTS IN MEDICAL SCHOOL 66

Fedorina T.A.
Vice-rector for educational and methodical work and Public Relations, Professor Department of general and clinic pathology: pathological anatomy, pathological physiology

Myakisheva Y.V.
Dean of the faculty of teacher training and retraining, associate professor Samara State Medical University

Menzul E.V.
Department of pedagogy, psychology and psycholinguistics, associate professor Samara State Medical University

Ryazantseva N.M.
Department of pedagogy, psychology and psycholinguistics Samara State Medical University

CONCEPT OF CONSTRUCTION AND STRUCTURAL ORGANIZATION OF INTERACTIVE SYSTEMS OF ADAPTIVE DISTANCE LEARNING 68

Franko Yu. P.
Candidate of Technical Sciences Associate Professor of the Department of Computer Technologies, Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University

Pitukh I. R.
Candidate of Technical Sciences Associate Professor of the Department of Specialized Computer Systems, Ternopil National Economic University

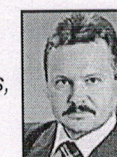
Vozna N. Ya.
Candidate of Technical Sciences Associate Professor of the Department of Specialized Computer Systems, Ternopil National Economic University

Pikuliak M.V.
Candidate of Technical Sciences Assistant Professor of the Department Information Technology Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

SYSTEM WORK IN TEACHER FORMATION OF MATHEMATICAL COMPETENCE OF FUTURE ENGINEERS 71

Khomyuk I.V.
Doctor of pedagogical Science, professor, professor, department of Higher Mathematics, Vinnitsa National Technical University

Khomyuk V.V.
Candidate of technical Science, docent, docent department of Higher Mathematics, Vinnitsa National Technical University

6. *Évènements iatrogènes médicamenteux : impact des consultations pharmaceutiques en cours d'hospitalisation / R. Santucci, D. Levêque, R. Herbrecht [et d'aut.] // Annales Pharmaceutiques Françaises. – 2014. – Vol. 72, № 6. – P. 440-450.*
7. *Henningsen D. D. Generating Ideas About the Uses of Brainstorming: Reconsidering the Losses and Gains of Brainstorming Groups Relative to Nominal Groups / D. D. Henningsen, M. L. M. Henningsen // Southern Communication Journal. – 2013. – Vol. 78, № 1. – P. 42-55.*
8. *Retour d'expérience sur l'évaluation des activités de pharmacie clinique développées en chirurgie / A. Jarfaut, M. Clauzel-Montserrat, D. Vigouroux [et d'aut.] // Annales Pharmaceutiques Françaises. – 2015. – Vol. 73, № 2. – P. 123-132.*
9. *Warfarin-Antibiotic Interactions in Older Adults of an Outpatient Anticoagulation Clinic / Parinaz K. Ghaswalla, Spencer E. Harpe, Daniel Tassone // The American Journal of Geriatric Pharmacotherapy. – 2012. – Vol. 10, № 6. – P. 352-360.*
10. *Yazdy M. M. Prescription Opioids in Pregnancy and Birth Outcomes: A Review of the Literature / M. M Yazdy, R. J. Desai, S. B. Brogly // J. Pediatr. Genet. – 2015. – Vol. 4, № 2. – P. 56-70.*

УДК 811.161.2'373.611

COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A GUARANTEE OF EFFECTIVE TRAINING AND FUTURE CAREER AS A DOCTOR

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ – ГАРАНТ УСПІШНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ТА МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРЯ

A. Tkach

Associate Professor
Department of Social Sciences and Ukrainian Studies
Higher Stae Educational Institution of Ukraine
«Bukovinian State Medical University»,
Heroiv Maidanu St, 3, Chernivtsi, Ukraine, 58022;

S. Yurnyuk

Deputy Head of the Educational Department
Assistant Professor
Department of Forensic Medicine
Higher Stae Educational Institution of Ukraine
«Bukovinian State Medical University»,
Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002.

Ткач А. В.

Доцент кафедри суспільних наук та українознавства
Вищого державного навчального закладу України
«Буковинський державний медичний університет»,
вул. Героїв Майдану, 3, м. Чернівці, Україна, 58022;

Юрнюк С. В.

Заступник начальника навчального відділу,
асистент кафедри судової медицини та медичного
правознавства
Вищого державного навчального закладу України
«Буковинський державний медичний університет»,
Театральна пл., 2, м. Чернівці, Україна, 58002.

The article analyzes the linguistic aspect of communicative competence of health worker and features its formation.
Keywords: professional language, culture, language, speech, communicative ability, the term, terminology.

У статті аналізується мовний аспект комунікативної компетентності медичного працівника та особливості його формування.

Ключові слова: фахова мова, культура мовлення, комунікативно-мовленнєві вміння, термін, термінологія.

Системний аналіз різних підходів до визначення комунікативно-мовленнєвих умінь студентів – майбутніх фахівців засвідчує, що формування необхідної комунікативної компетенції у сфері професійної діяльності – це оволодіння відповідними даному фаху терміносистемами сучасної української літературної мови, професійною фразеологією, науково-виробничими жанрами й текстами, це шліфування культури спілкування, культивування доброго мовного смаку; вміння використовувати фахові стереотипи мовлення, знати правила оформлення різноманітної документації тощо. Тобто пріоритетним є прикладний аспект, адже мова – це не сукупність правил, а система знань і вмінь, опанування практичних навичок, розвиток творчих здібностей, культура співжиття в соціумі, засіб самоформування й самовираження людини розумної.

Так, предмет «Українська мова (за професійним спрямуванням)», яку вивчають студенти усіх вищих шкіл України, зокрема й медичних (фармацевтичних), має теоретико-прикладний характер: засвоєння

теоретичних відомостей прискорює і покращує процес вироблення умінь бездоганно оперувати мовним матеріалом у типових умовах професійного спілкування. Під час вивчення курсу важливо розглянути матеріал про медичну професійну мову як особливий функціональний різновид літературної мови. Відповідна робота, на нашу думку, повинна визначатися двома етапами: підготовчим (докомунікативний) та основним (комунікативний). На підготовчому етапі варто охоплювати такі методичні аспекти викладання фахової мови, як: поглиблення знань про мову і мовлення, функції мови, стилістичні можливості української мови; підвищення рівня культури усного і писемного мовлення майбутніх медиків; формування навичок роботи зі спеціальною (фаховою) літературою; ознайомлення з типовими й нетиповими ситуаціями професійного спілкування та шляхами їх вирішення.

Культура мовлення вимагає від мовця доброго знання і дотримання норм літературної мови, тобто ситуативних випадків, де спостерігаються типові відхилення від загальноприйнятих мовних стан-

дартів. Такі помилки зумовлені, на жаль, недостатнім рівнем мовної компетенції співрозмовників, їхньою нездатністю розмежувати в процесі комунікації літературні та позалітературні мовні факти, діалектну, розмовну чи просторічну лексику. Тому, щоб правильно висловлюватись і бути грамотним на письмі, потрібно: знати можливі варіанти слово- та терміновживання, їх наголошування та написання, засвоювати стереотипи фахової мови та ін.

Під час вивчення фахового мовлення основна увага приділяється термінологічній лексиці. Оскільки слово-термін є важливим складником професійного мислення і спілкування, то кожен медичний працівник зобов'язаний точно, правильно і доречно застосовувати медичну термінологію у професійній діяльності. Помилки та недоліки (відхилення від літературної норми) у вживанні термінів і термінологізованих лексем можуть не лише ускладнювати взаєморозуміння між колегами-лікарями, фармацевтами, медичними працівниками і пацієнтами та родичами пацієнтів, а й несприятливо впливати на перебіг захворювання, стати причиною важкого душевного чи фізичного болю, призводити до появи ятрогенних симптомів тощо. Тому створення передумов для ефективного засвоєння майбутніми лікарями української медичної термінології є гарантом успішної навчальної та професійної діяльності.

Важливим у мовному курсі є питання медичної термінології у словниковому складі національної мови та її відображення в лексикографії і термінографії. Оскільки лексикографічний принцип є загальновизнаним принципом нормативності, то нормування термінології проводиться насамперед шляхом її досконалого лексикографічного опрацювання, результатом чого є створення чітко вивіреного реєстру терміноодиниць, а згодом – термінологічного словника. Термінологічний словник необхідно розглядати як нормативний документ, де зафіксовано кодифіковані терміни в контексті «рекомендованості» та «нерекомендованості» широкого використання у науковому стилі. Опрацювання студентами різних типових фахових (наукових) видань, висвітлення питань, пов'язаних зі специфікою опису медичних термінів у тлумачних, енциклопедичних і перекладних словниках, – обов'язковий компонент аудиторної роботи із фахової мови. Результатом такої роботи є розуміння студентами того, що вдосконалення терміновживання в сучасній медицині має відбуватися шляхом узгодження національного і міжнародного компонентів, уникнення синонімії, варіантності, усунення порушень лексичних, морфологічних і синтаксичних норм української літературної мови.

На нашу думку, системне дослідження і ґрунтовне вивчення української медичної термінології формує навички роботи студентів з науковою та лексикографічною літературою, збагачує їх фаховий словник, підвищує професійну ерудицію та мовленнєву культуру тощо.

Крім того, лікареві необхідно грамотно послуговуватися на практиці термінологією офіційно-ділового стилю, адже лікувальна діяльність завжди супроводжується складанням і читанням низки документів, тому уміння чітко, стисло, логічно і правильно (відповідно до структури ділового папера) фіксувати інформацію, знати пра-

вила граматики й синтаксису, дотримуватись основних вимог щодо оформлення документації – ще один компонент професійно-мовленнєвої компетенції медичних працівників.

Формування у майбутніх лікарів культури фахового мовлення не буде повноцінним без вивчення основних етикетних формул – своєрідних правил доброзичливості і ввічливості. Йдеться про етико-психологічні основи спілкування, особливості мовної поведінки у різноманітних ситуаціях професійного спілкування, під час проведення конференцій, ділових засідань, нарад, службових телефонних розмов, бесід з пацієнтами та ін.

Майбутній лікар повинен учитись розуміти свого співрозмовника, добирати відповідні засоби мовленнєвого впливу на нього, враховувати психологічні особливості пацієнтів та їх родичів, уміти обрати найбільш вдалу форму спілкування, правильно використовувати лексичні засоби та доречно інтонаційну тональність.

На основному етапі роботи з удосконалення комунікативно-мовленнєвих умінь варто запропонувати власне комунікативно зорієнтовані завдання, найдоцільнішими в умовах аудиторного навчання з-поміж яких є комунікативний тренінг.

Тренінг як соціально-психологічний різновид ділової гри розкриває великі можливості для формування на основі одержаних знань з усіх дисциплін, які вивчали чи вивчають першокурсники, умінь спільно поведінки і використання мовного етикету як основи мовленнєвої культури, уміння вести діалог (полілог) чи вступати в дискусію, правильно поводитись у конкретній ситуації. Тренінги, проведені з належними установками, що допомагають студентам успішно спілкуватися з готовністю орієнтуватися як на себе, так і на іншу людину, дають можливість реалізувати свої мовленнєві знання, а також побачити себе з того чи іншого боку і зорієнтуватися у власному досвіді комунікації.

З огляду на професію, щоб бути зразковим, мовлення медичного працівника має характеризуватись такими основними ознаками: правильністю, тобто відповідати літературним нормам, що функціонують у мовній системі (орфоепічним, орфографічним, акцентуаційним, лексичним, морфологічним, синтаксичним, пунктуаційним, стилістичним); точністю, яка залежить від глибини знань, ерудиції особистості й активного словникового запасу; змістовністю, що передбачає осмислення теми й основної думки висловлювання; багатством (використання різноманітних засобів вираження думки відповідно до стилю мовлення); виразністю (вміння викликати інтерес до сказаного чи написаного); доречністю, яка залежить від того, наскільки правильно людина оцінює ситуацію спілкування, інтереси й настрої адресата.

Отже, високу культуру спілкування визначає досконале володіння літературною мовою, її нормами в процесі мовленнєвої діяльності. Тому кожна людина, плануючи своє суспільне життя, дбаючи про фахове зростання, повинна відмінно володіти державною мовою, культурою ведення дискусій, оскільки саме мова слугує найкращим інструментом не лише формування власних думок і почуттів, а й значним впливом на інших людей.

Література (References):

1. *Batrachenko L. Movlennyevij trening yak innovatsijnij metod navchannya ukrayins'koyi movi na medichnomu fakul'teti / L. Batrachenko, V. Vasil'chenko // Visnik Sums'kogo derzhavnogo universitetu. – Seriya Filologichni nauki. – 2004. – 1. – P. 31 – 36.*
2. *Bondarets' O. V. Formuvannya movnoyi komunikatsiyi v protsesi spilkuvannya yak odin iz skladnikiv vihovannya natsional'noyi gumanitarno-tehnichnoyi eliti / O. V. Bondarets', L. Ya. Tereshenko // Zb. nauk. prats' NDI ukrayinoznavstva. – K.: Rada, 2009. – T. HHIII. – P. 143 – 150.*
3. *Zolotuhin G. O., Litvinenko N. P., Misnik N. V. Fahova mova medika: [pidruchnik] / G. O. Zolotuhin, N. P. Litvinenko, N. V. Misnik. – K.: Zdorov'ya, 2001. – 392 p.*
4. *Kurinna A. F. Formuvannya komunikativnih umin' i navichok uchniv gumanitarnih litseyiv na urokah ritoriki: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk / A. F. Kurinna. – Herson, 2005. – 20 p.*
5. *Lisovij M. I. Formuvannya profesijnogo movlennya majbutnih medichnih pratsivnikiv u vishih medichnih navchal'nih zakladah: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk / M. I. Lisovij. – Vinnitsya, 2006. – 20 p.*
6. *Omel'chuk S. A. Formuvannya movlennyevo-komunikativnih umin' uchniv osnovnoyi shkoli na zavershal'nomu etapi vivchennya sintaksisu: avtoref. dis. ... kand. ped. nauk. / S. A. Omel'chuk. – Kiyiv, 2003. – 20 p.*
7. *Slovník-dovidník z ukrajins'koyi lingvodidaktiki / Za red. prof. M. Pentilyuk. – K.: Lenvit, 2003. – 149 p.*
8. *Tkach A. V. Movlennyevo kul'tura yak osnova profesijnoyi diyal'nosti majbutn'ogo likarya: kolektivna monografiya / A. V. Tkach // Ukrayinoznavstvo v sistemi vishoyi medichnoyi osviti. – Chernivtsi: BDMU, 2015. – P. 143 – 151.*

9. Shutak L. B., Navchuk G. V., Tkach A. V. *Ukrayins'ka mova profesijnogo spryamuvannya: [navch. posibnik] / Za red. G. V. Navchuk. – Chernivtsi, 2008. – 444 p.*
10. Shutak L. B., Tkach A. V., Navchuk G. V. *Kul'tura profesijnogo spil'kuvannya: control'ni vpravi i testovi zavdannya: [navch. posibnik] / L. B. Shutak, A. V. Tkach, G. V. Navchuk. – Chernivtsi, 2012. – 182 p.*
11. Tsisar T. I. *Kul'tura movlennya medika / T. I. Tsisar. – Kam'yanets'-Podil's'kij, 2003. – 296 p.*
12. Yukalo V. Ya. *Kul'tura movi: [navch. posibnik] / V. Ya. Yukalo. – Ternopil': Ukrmedkniga, 1999. – 77 p.*

УДК 378.147:34:61

APPLICATION CASE-METHOD IN CLASS WITH «MEDICAL LAW»

ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ «МЕДИЧНОГО ПРАВОЗНАВСТВА»

S. Yurnyuk

Assistant Professor of Department of Forensic Medicine and Medical Law Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University» Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002

B. Senyuk

Associate Professor of Department of Internal Medicine Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University» Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002

L. Boreyko

Associate Professor of Department of Patients Care and HNE Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University» Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002

J. Revenko

Assistant Professor of Department of Social Medicine and OHP Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University» Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002

A. Tkach

Associate Professor Department of Social Sciences and Ukrainian Studies Higher State Educational Establishment of Ukraine «Bukovinian State Medical University» Teatralna Sq., 2, Chernivtsi, Ukraine, 58002

Юрнюк С. В.

Асистент кафедри судової медицини та медичного правознавства Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

Сенюк Б. П.

Доцент кафедри пропедевтики внутрішніх хвороб Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

Борейко Л. Д.

Доцент кафедри догляду за хворими та вищої медсестринської освіти Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

Ревенко Ж. А.

Асистент кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

Ткач А. В.

Доцент кафедри суспільних наук та українознавства Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет»

Summary: One of the main objectives of the modernization of higher education is to develop and improve the methodological support of teaching disciplines, improvement of independent and individual (extracurricular) of students. So it is clear that in the world today demands great importance is the introduction of interactive methods that are effective in mastering modern technologies, improving training efficiency and quality of knowledge and the shaping of future professional career.
Keywords: interactive learning methods, case method, medical law, medical students.

Анотація: Одним із основних завдань модернізації вищої освіти є розробка та вдосконалення методичного забезпечення викладання дисциплін, покращання організації самостійної та індивідуальної (позааудиторної) роботи студентів. Тож цілком очевидно, що в світлі нинішніх вимог великого значення набуває впровадження інтерактивних методів, що є ефективним засобом в опануванні сучасних технологій, підвищенні ефективності навчання та якості знань, формуванні суспільного й кар'єрного зростання майбутнього фахівця.
Ключові слова: інтерактивні методи навчання, кейс-метод, медичне правознавство, студенти-медики.

Як відомо, завдяки новітнім технологіям (Інтернет, веб-сторінка, мультимедійні засоби (лазерний проектор, ноутбук)) доступним і якісно обґрунтованим є навчання із використанням інтерактивних методів навчання, зокрема: презентація, мозковий штурм,

кейс-метод, метод критичного мислення, вікторина, круглі столи, педагогічна реклама тощо.

Основна частина. Впровадження інноваційних технологій у процесі навчання покликане забезпечити підвищення якості

показників знань студентів. З-поміж інтерактивних методів у навчальних закладах (у т. ч. й медичних) набирає все більшої популярності метод кейсів (case study) [3, 15]. Основною метою нашої розвідки є характеристика кейс-методу як інтерактивного методу навчання та доцільності його використання на заняттях для студентів – майбутніх лікарів.

Нині запровадження методу аналізу ситуацій у навчальний процес перебуває на стадії осмислення та запозичення напрацьованих методик у зарубіжних учених. Новизна й особливості використання case-study вимагають детального аналізу такого методу, адаптації до особливостей застосування під час викладання різних дисциплін.

На думку методистів, кейс – це спеціально підготовлений навчальний матеріал, що містить структуровану схему-опис ситуації, яка запозичена із реальної практики. Тобто, кейс – це завжди моделювання життєвої ситуації [3, 14]. Як інтерактивний, кейс-метод може застосовуватися під час закріплення знань і вмінь, що були отримані на попередніх заняттях, розвиткові навичок аналізу та критичного мислення, взаємозв'язку теорії та практики.

Кейс-метод ґрунтується на таких принципах, які власне вимагають переглянути роль і викладача, і студента. Зокрема, викладач зобов'язаний створити у навчальній аудиторії такі умови, які б дозволили розвинути у студентів-медиків уміння критично мислити й аналізувати; спонукати їх до того, щоб у процесі дискусії активно ділитися цікавими ідеями, набуті знаннями та власним досвідом. Студентові ж варто, працюючи активно на занятті, взяти на себе частину відповідальності за його результативність. За допомогою цього методу студенти мають можливість проявити й удосконалити аналітичні навички, навчитися працювати в команді, знаходити більш раціональне вирішення проблеми, що розглядається.

Відомо, що у реальному житті не існує однозначно правильних рішень. Суть навчання при застосуванні методу case-study полягає в тому, щоб кожен пропонував низку варіантів на основі знань, практичного досвіду та інтуїції відповідно до ситуації.

Основна функція методу case-study – навчити студентів вирішувати складні (нестандартні) питання, які неможливо вирішити аналітичним способом. Кейс активізує студентів-медиків, залишаючи їх наодинці з реальними проблемами. В основі навчання з використанням кейс-методу паралельно із традиційними принципами використовуються спеціальні, напр.: принцип різноманітності й ефективності дидактичного забезпечення; принцип партнерства; принцип зміни ролі викладача та студента; принцип творчості та ін. Необхідність впровадження кейс-методу у процесі вивчення гуманітарних дисциплін вищого медичного (фармацевтичного) навчального закладу зумовлена такими чинниками:

– орієнтація освіти на формування умінь і навичок розумової діяльності, здатність опрацювати великий обсяг інформації тощо;

– критичні вимоги щодо формування особистості – високоосвіченого медичного фахівця. Переваги кейс-методу та особливості його застосування досліджувало чимало вчених (О. Маргвелашвілі, Ю. Сурмін, П. Шеремета, В. Чуба, І. Кузнецова, С. Цесаренко, Л. Чижевська, Д. Тимофеев та ін.). Науковці переконані, що кейс-метод вибудовує навчання шляхом розвитку аналітичного мислення та уміння приймати розумні рішення, розвивати практичні навички усної комунікації та роботи в команді; сприяє розвитку якостей, що повинні бути властиві представникам різних професій.

До переваг case-study належать [1]:

- використання принципів проблемного навчання – вміти вирішувати реальні ситуативні завдання на єдиному проблемному полі; не лише знати і розуміти терміни і термінологізовані лексеми, але й оперувати ними, формуючи логічні схеми вирішення проблеми, аргументувати свою думку;
- досвід роботи в команді;
- практичні навички підготовки презентації; проведення прес-конференцій;
- уміння чітко формулювати питання, логічно аргументувати відповідь.

Отже, кейс-метод є специфічним практичним методом, що стимулює і мотивує навчальний процес.

Так, усі ситуаційні завдання, які використовуються у медич-

ному праві, мають міждисциплінарний зв'язок. Вирішення таких завдань пов'язане з вивченням низки дисциплін, як-ось: «Основи правознавства», «Деонтологія в медицині», «Судова медицина» та ін.

Регулювання окремих питань з права здійснюється нормами цивільного, адміністративного, трудового, кримінального кодексу. Вирішення ситуаційних завдань, що пропонуються на практичних заняттях із медичного права, допомагають студентам засвоїти теоретичні поняття медичного правознавства, а також підготувати їх до практичної діяльності.

Як бачимо, кейс – це складне і багатоаспектне явище. Його розглядають через призму проблем(и), ролей, подій, діяльності та часу [5, 40]. Педагогічний потенціал кейс-методу щодо тандему «викладач – студент» значно вищий, аніж традиційні методи, оскільки спостерігається постійна взаємодія учасників навчального процесу та мотивація їх дій. Основна роль викладача під час обговорення кейсу на занятті – прогнозувати та корегувати перебіг дискусії своєчасним і доречним озвученням запитань, ґрунтовних доповнень тощо. Студент повинен розуміти не лише технологію роботи над кейсом, а й систему оцінювання. Використання кейс-методу повинно мати всі види оцінювання, зокрема поточне, проміжне (найчастіше це модульний контроль) та підсумкове. Поточна оцінка стимулює студента до дискусії (діалог, полілог) під час практичних (семінарських) занять і допомагає керувати процесом обговорення кейсу. Проміжний контроль дозволяє простежити прогрес студента, а підсумковий – визначити рівень вивчення матеріалу із курсу чи із дисципліни.

Особливістю описаного методу у праві є створення проблемної ситуації на основі фактів із реального життя, що втілює такі ідеї: узагальнення теоретичних знань із предмету; набуття навичок професійної діяльності; підвищення пізнавального інтересу до навчальної дисципліни; сприяння розвитку дослідницького, комунікативного і творчого досвіду [2, 209]. Студенти-медики самостійно мислять, вчать у вислухати, враховуючи альтернативу, аргументовано висловлюють власну думку, працюють у команді та знаходять раціональне вирішення досліджуваної проблеми.

Проведення практичних занять має на меті, крім сприяння глибокому засвоєнню основних теоретичних асів медичного права, навчити майбутніх фахівців свідомо і правильно застосовувати теорію на практиці під час виконання медичними працівниками своїх професійних обов'язків.

Практичні заняття – найбільш ефективна форма самостійної роботи студентів під керівництвом викладача. Розглядаючи конкретні життєві ситуації, студенти послуговуються необхідними нормативними актами, а також положеннями, що характеризують відповідну ситуацію, а також напрацьовують уміння застосовувати результати проведеної роботи у відповідній правовій формі: розробити проект договору чи написати й оформити історію хвороби.

При підготовці до практичних занять, крім вивчення матеріалу теми з рекомендованого викладачем підручника, необхідно вивчити Закон України «Основи законодавства про охорону здоров'я» та/або інші нормативно-правові акти, що регулюють права та обов'язки. Важливе місце у підготовці до практичного заняття має ознайомлення з науковими статтями на відповідну тему, що друкуються у спеціальних часописах, наукових збірниках та іншій фаховій літературі.

На практичних заняттях щодо вирішення ситуаційних завдань кожен студент отримує індивідуальний кейс. Для детального ознайомлення з матеріалами кейсу не варто витратити аудиторні години. Щоб ознайомлення відбулося в межах самостійної роботи студента, використовують практикуми або кейси, які запропоновані наприкінці розділів у підручниках та навчальних посібниках. Для підготовки до практичного заняття із застосуванням кейс-технології викладачу необхідно визначити основні елементи кейсу з певної тематики курсу, проаналізувати, як конкретний основний момент кейсу необхідно дослідити на основних етапах самостійної та аудиторної роботи, розподілити час на обговорення кожного питання. Перед проведенням першого практичного заняття із застосуванням методу кейс-стаді викладач пояснює студентам сутність методу, надає основні відомості щодо самостійного етапу роботи над кейсом. Така робота проводиться в аудиторії поетапно: частково при першому інструктажі, коли викладач озвучує завдання; частково на другому, коли розпочинається аудиторне заняття.

Висновки. Кейси – це педагогічний ресурс, який передбачає пошук відповіді на різноманітні запитання. Використання методу case-study в навчанні студентів-медиків підвищує пізнавальний інтерес до дисциплін, що вивчаються; покращує розуміння нормативно-правових актів, сприяє розвитку дослідницьких, комунікативних та творчих навичок у прийнятті рішень.

Отже, кейс-метод дозволяє зацікавити студентів у процесі навчання, формує інтерес до навчальної дисципліни та активізує засвоєння знань і вмінь. За допомогою кейс-методів викладач вчить студентів аналізувати та розробляти програми дій, що дозволить у майбутньому правильно діяти у реальній життєвій ситуації.

Література:

1. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Электронный ресурс] <http://www.evolkov.net/case/case.study.html>.
2. Гордійчук Г. Б. Використання „кейс“-методу як засобу забезпечення професійної спрямованості викладання загальноосвітніх предметів у ПТНЗ / Г. Б. Гордійчук // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць / редкол.: І. А. Зазюн (голова) та ін. – К.; Вінниця, 2004. – Вип. 4. – С. 209 – 215.
3. Юлдашев З. Ю., Бобохужаев Ш. И. Инновационные методы обучения: особенности кейс-стади метода обучения и пути его практического использования. / Ш. И. Бобохужаев, З. Ю. Юлдашев. – Ташкент, 2006. – 88 с.
4. Ягоднікова В. В. Кейс-метод (Case study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців / Ягоднікова В. В. // Секція «Педагогічні науки», підсекція № 5. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm.
5. Гладких И. В. Разработка учебных кейсов: методические рекомендации для преподавателей бизнес-дисциплин / И. В. Гладких. С.-Петербург. гос. ун-т. Высш. шк. менеджмента. – 5-е изд., испр. и доп. – СПб.: Изд-во Высш. шк. менеджмента, 2010. – 96 с.

References:

1. Dolgorukov A. Metod case-study kak sovremennaya tehnologiya professional'no-orientirovannogo obucheniya [Elektronnyj resurs] <http://www.evolkov.net/case/case.study.html>.
2. Gordiychuk G. B. Vukorustannya „kejs“-metodu yak zasobu zabezpechennya profesijnoyi spryamovanosti vukladannya zagal'noosvitnich predmetiv v profesijno-tehnichnuch navchal'nuch zakladach / G. B. Gordiychuk // Suchasni informatsijni tehnologiyi ta innovatsijni metoduku navchannya v pidgotovtsi fachivtsiv: metodologiya, teoriya, dosvid, problemu: zb. nauk. pr. / Red. kol.: I. A. Zazyun (golova) ta in. – K.; Vinnitsya, 2004. – Vup. 4. – P. 209 – 215.
3. Yuldashev Z. Yu., Bobochudzhaev Sh. I. Innovatsionnue metodu obucheniya: osobennosti kejs-stadi metoda obucheniya i puti ego prakticheskogo ispol'zovaniya. / Sh. I. Bobochudzhaev, Z. Yu. Yuldashev. – Tashkent, 2006. – 88 p.
4. Yagodnikova V. V. Kejs-metod (Case study) yak forma interaktivnogo navchannya majbutnich fachivtsiv / Yagodnikova V. V. // Sektsiya «Pedagogichni nauku», pidseksiya № 5. – [Elektronnyj resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm.
5. Gladkuch I. V. Razrabotka uchtbnuch kejsov: metodicheskie rakomendatsii dlya prepodavatelej biznes-distiplin / I. V. Gladkuch. S.-Peter. gos. un-t. Vyssh. shkola menedzhmenta. – 5-e izd., ispr. i dop. – SPb.: Izd-vo Vyssh. shkola menedzhmenta, 2010. – 96 p.